

EB
April 29
Q/C-1534/d

HUNGARY

PRISONS & CAMPS (2506 - 137.1)

THE PALHALMA PRISON FARM

SOURCE RELIABILITY: Believed to be reliable.

DATE OF OBSERVATION: February 1959 to mid-October 1959.

ENGLISH SUMMARY: The PALHALMA sovkhos consists of farms located at BERNATKUT, HANGOS, SZEDRES, SANDORHAZA, MELYKUT, UJGALAMBOS and PARLAG, and employs common criminals and political prisoners as labor. The manager and commandant of this prison estate is a major who lives in the mansion on the SZEDRES farm. A 30-year-old "education officer" has his informers in every group of convicts employed.

While the UJGALAMBOS farm is run in winter by ten to 15 guards and not more than 50 convicts, up to 30 wardens and 200 prisoners are kept at work on its fields from spring to autumn. Wheat, peas and crossbred maize are planted on 150 "hold" and fodder crops on another ten help to feed 2,000 hogs, over 30 sows and boars, nearly 50 cattle and oxen, and 16 horses.

About 75 per cent of the convict laborers' earnings is deducted every month for accommodation, clothing, food and to pay their guards. A pay slip for the remaining 25 per cent can be cashed on discharge. The highest paid prisoners are those employed as cow and swineherds who draw gross wages of 400 forint per month; laborers are paid only 70 to 100 forint. While prisoners' quarters are clean, their rations are meager and poor. The sick are normally considered to be simulating and are put in solitary confinement for two-three weeks on half rations every other day. Medical supplies are exclusively for use in treating sick livestock.

Many of the UJGALAMBOS guards are Greeks from the nearby BELOJANNISZ community and take pleasure in insulting the political prisoners. The treatment accorded convicts depends entirely on the individual guard, who is in most cases a primitive

stupid individual.

Prisoners serving a two-year sentence may be visited by relatives every other week, those serving two to five years, once a month, but those sentenced to more than five years, only twice a year. Every prisoner is entitled to a three-kilogram parcel every six months and may be sent an unlimited amount of money of which, however, he is only given 100 forint every month.

One month before completing three quarters of their total term prisoners may submit an application for sentence reduction. Previously granted automatically by the Ministry of Justice, such reductions are since September 1959 granted for common criminals by a committee consisting of the sovkhos commandant, education officer, unit officer and county public prosecutor. In political cases this committee can merely recommend clemency to the Justice Ministry, which usually decides in the prisoner's favor only if he is of no political significance.

EVALUATION COMMENT: This is the first really comprehensive report on the PALHALMA prison farm where convicted prisoners perform agricultural work. Earlier reports provided information on the BERNALKUTE and HANGOSPUSZTA units, but at that time it was not clear whether these units were independent or belonged to the larger PALHALMA Farm. Incidentally, it should be added that official sources call the farm modestly "PALHALMA State Farm," naturally without reference to the prisoners who work on the farm. At the September 1955 Agricultural Fair, PALHALMA Farm won a second prize for corn cultivation.

The report offers a very good and detailed picture of the life of prisoners in the camp. The conditions of the prisoners and especially their earnings are in line with the handling of the income which prisoners can earn from their work. It appears from the report that the food is worse than the average in other prisons.

The employment of Greek emigrants as guards is not only a characteristic feature of the PALHALMA Farm but has also been noted in the TOKOL internment camp. The community of BELOJANNIS was especially created for Greeks living in Hungary, and the village is a fraction of IVANCSA, situated north of the PALHALMA area.

The details on the visits of relatives to the prisoners are in line with general prison rules.

For more background material on this subject please see Item Nos. 631/59 and 865/58 which gave a picture of conditions in the BARACSKA prison farm.

The names listed in this report are not covered in our files.

X X X

A PÁLHALMA-i rabgazdaság SZTALINVÁROS és PERKÁTA között terül el. A gazdaság legnagyobb üzemegységében, PÁLHALMA-n, körülbelül 1000 rab dolgozik. Itt van a központ és az igazgatóság is. A PÁLHALMA-i központ alá hét üzemegység tartozik: BERNÁTKUT, HANGOS, SZEDRES, SÁNDORHÁZA, MÉLYKUT, UJGALAMBOS és PARLAG. A rabgazdaságban közbüntényesek és politikai foglyok vegyesen dolgoznak. Hosszvetőlegesen a foglyok 25%-a politikai, a többiek közbüntényesek. Általában olyan rabokat visznek oda, akiknek büntetése nem haladja meg a két évi börtönt, vagy, akit csak egy-két év választ el büntetésének a letöltésétől. A nyári mezőgazdasági munkák idején BERNÁTKUT-on 8-900 rab, HANGOS-on 6-700, MÉLYKUT-on 4-500 (női rab), SZEDRES-en 3-400, SÁNDORHÁZA-n 200-250, UJGALAMBOS-on 200, a PARLAG-i üzemegységben pedig 50-60 fogoly dolgozik. A rabok büntetés végrehajtó egységei (börtönőrök) őrszik. A PÁLHALMA-i központban sok a lovas börtönőr, ezek rendszerint a SZTALINVÁROS-PERKÁTA-i orrséguton teljesítenek járőrszolgálatot.

1958 júliusáig a politikai foglyok együtt voltak a MÉLYKUT-i üzemegységben. Karnatalmisták felügyeltek rájuk és kegyetlenül bántak velük. A kutyán nem volt víz, csak iszap. Szezonmunkák idején hajnaltól éjjelig dolgoztak, 100 rab használt egy mosdótálat. Miután a politikai foglyokat széthelyezték a közbüntényesek közé, a női rabokat telepítették a helyükre, MÉLYKUT-ra.

A PÁLHALMA-i célgazdaság parancsnoka egy volt árvós őrnagy, /NU/, a SZEDRES-i kastélyban lakik és akárcsak a többi tisztt, ő is hintón közlekedik a gazdaság területén. A kastélyt fenyőfák veszik körül, a tetején hatalmas antenna van.

A rabok nevelőtisztje egy 30 év körüli, személtveges hadnagy /NU/, minden táborban tartott egy-két beszédet, akik jelentették neki, hogy ki mit beszél. Néha kijárt PÁLHALMA-ról az üzemegységekhez előadásokat tartani. A célgazdaság főagronómusa PEKETE (inu) főhadnagy.

UJGALAMBOSI CÉLGAZDASÁG

The UJGALAMBOS Farm

Az UJGALAMBOS-i célgazdaság a SZTALINVÁROS-PERKÁTA-

i országut mentén terül el. Az országut felől kerítés övezi, a többi oldala nyílt és csak néhol látható a régi kerítésrendszer egy-egy szakasza. A kerítés másfél m. magas "A" alaku vas-tartóoszlopokra épített dupla drót. A gazdasági udvar területén az alábbi épületek vannak: kastély, őrség lakóháza, rabszállás, viktorny, vízház, magtár, sertéstelep, tehénistálló és daráló.

A kastélyban van a parancsnoki lakás, a tiszti lakások, valamint egy nagy szoba az egyedülálló őrsök számára. A családos őrsök az egykori cselédház 150 m. hosszú, földszintes épületében laknak, amelyben körülbelül 20 szoba-konyhás lakás van.

A rabszállás földszintes épület az országut mentén, a bejárat közelében van. Drótkerítés veszi körül, mellette pedig egy használaton kívüli fa-őrtorony áll. Nappal egy, éjszaka három ór teljesít szolgálatot az épület körül. A szállás két 5 x 20 méteres termében emeletes ágyakon alszanak a rabok. Ezenkívül a táboros szobája, a mosdó (három tussolóval és egy mosdókagylóval), valamint három WC van az épületben. A helyiségek tiszták.

A viktorny 30 m. magas téglaeépület. MÉLYKUT - kivételével minden kamagyságon van viktorny. A vízház 10 x 10 m. alapu, földszintes épületben vannak elhelyezve a szivattyúk. A magtár kétszintes téglaeépület. A sertéstelepen 13 akol van, nyolc új és öt régi. Az új aklok téglából, a régiak fából vannak. A tehénistálló, a lóistálló és a daráló földszintes téglaeépületek. A daráló padlásán van a garat és az őrlésre váró gabona raktára.

A gazdaság 150 hold szántó területén búzát, borsót és hibrid kukoricát, 10 holdon pedig takarmányt termeltek. A gazdaság állatállományát 2000 hizó, 30-35 anyakoca, három kan, 30-40 tehén, egy bika, három pár ökör és nyolc pár ló képezte. Valamennyi célgazdaság gépszákegységét a SÁNDORHÁZA-i gazdaság géptárolásán biztosítja.

MUNKAKÖR, BÉREZÉS, ELJÁRÁS

Work, Pay and Rations

A rabok rendszerint reggel négytől napnyugtáig dolgoznak. Aratás idején hajnali kettőtől valamennyi brigád talpon volt. Ilyenkor még az állattenyésztők is kint dolgoztak a földesken, miután ellátták az állatokat. A cséplő brigádok gyakran este tíz óráig is dolgoztak.

A rabokat munka-brigádokba osztották be. A sertés-tenyésztő brigádban 12 fő, a tehénész és a kocsis brigádban nyolc, a magtárnál négy, a darálónál kettő, a vízháznál pedig

egy rab dolgozott. Kzenkívül a három éjjeliőrnek és a táborosnak volt állandó beosztása, a többiek alkalmi brigádokban különböző helyeken, változó munkát végeztek. Az alkalmiak végezték a szántás, vetés, aratás, cséplés munkálatait is. Az őrök reggelenként kivazették őket a földekre, ahol az agronómus megadta nekik az utasításokat.

A táboros egy PEST-i kereskedő volt, aki három évre volt kiküldetés miatt elítélve. Ő felügyelt a rabszállás rendjére és ugyancsak az ő kötelessége volt a rabok borotválása.

A rabok jövedelmének körülbelül 75 %-át levonták lakás, ruha, élelmezés és öregségtartási kiadások címén, a tisztakeresetükről pedig egy cédulát kaptak. Csak a szabadulásukkor vehették fel a jövedelmüket egy összegben. Legjobban a sertéstenyésztők, a tehenészek, valamint a vízház szerelője kerestek, havonta 4-500 Ft-t tisztán. A sertéstenyésztők és a tehenészek a havi 200 Ft fix jövedelmükhöz jutalékot kaptak, az előbbiek a hízók súlyszaporodása, az utóbbiak pedig a tejhozam szerint. A lovászok 250-280, a magtárosok 180-200, a darálószok 100 - 150, az alkalmi munkások pedig 70-100 Ft-ot kerestek tisztán havonta. Az alkalmi brigád tagjai végezték a legnehezebb munkákat, de olyan szigorú normáik voltak, hogy lehetetlen volt elérniük a 100 %-ot. Műtrágyázásnál például minden rab számára tisz hold volt az előírt napi norma.

Csak PÁLHALMÁ-n volt konyha, innen szállították az élelmet kocsikkal az üzemegységek számára. A rabok élelmezése gyenge volt és kevés. Reggelre három dl feketekávét, délben levest, fűszert, vacsorára pedig tésztát, grist, vagy rizst kaptak. Napi kenyér fejadagjuk fél kg. volt, húst hetente háromszor kaptak. (Rendszerint egy deciliteres kanállal pörköltet, melyben két-három kis darab hús volt).

A rabok ing helyett használt katonai "gimnasztyorka"-t kaptak. A fehérneműket cserélték. Télen csikosra festett, régi katonaruhát és utász csizmát, nyáron csikos rabruhát és bakancsot viseltek. A havi szappanjárandóság 1/4 kg volt.

A gazdaság kintinja PÁLHALMÁ-n volt. Innen minden hónapban hozathattak 100 Ft értékben ennivalót, cigarettát és tisztasági szereket.

"NAGYÜZEMI GAZDÁLKODÁS"

Large Scale Farming

A PÁLHALMA-i célgazdaságban az állattenyésztésre nagy súlyt fektettek, ezzel szemben a gabonatermelés terén rablógaz-

dálkodást folytattak. Az 1959-es aratást követően hat hétig álltak a gabonakereszték a földeken, mert elromlott a gazdaság cséplőgépe. A nagy esőzések következtében kicsirázott a buza és mire a cséplésre került a sor, hatalmas csira volt a szemeken. A rabok ezt többször kifogásolták az őröknél, mire rendszerint azt a választ kapták, hogy "nem értenek maguk a nagyüzemi gazdálkodáshoz, nem úgy van itt, mint a kisparaszt parcellákon!" 1959 július végén egy hatalmas vihar széthordta a gabonát, a keresztek usztak a vízben és valamennyi rabot mozgósítani kellett az összeszedésükre. Ugyanakkor a rossz állapotban lévő régi fa-aklokot is szétörpte a vihar és rengeteg disznó kiszabadult. Másnap a szétszaladt állatokat csak nagy munkával tudták visszaterelni az ólakba.

A raboknak nem volt szabad idejük, mert a pihenőnapjukon az őrök számára kellett dolgozniuk: kukoricát morzsolni, udvart söpörni és takarítani.

ŐRSZEMÉLYZET, ELBÁNÁS, ORVOSI KEZELÉS, ENGEDMÉNYEK

Guards and Treatment

Az UJGALAMBOS-i üzemegység parancsnoka NAGY Károly hadnagy volt. Mivelőtlen, ostoba, szeszélyes ember. A gazdaság agronómusa egy 20 év körüli őrvezető volt, rendez, jóindulatú fiatalember. /NU/ A magtáros /LNU/ Laci bácsi 45 éves, családos ember, civilben járt és az egyik hajdani család lakásában lakott. A telentelek brigádfőnöke JOÓ László, ugyancsak civil volt. Az alkalmiaknál egy rab volt a brigádfőnök. A sertésstanyésztó brigád vezetője, Pieta bácsi /LNU/ 45 év körüli, alattomos, két-színű ember, 1945 előtt bácsaként dolgozott az UJGALAMBOS-i majdan.

A rabokkal való bánásmód őrönként változott. BUDAI /LNU/ főőrnagyvezető PÁL FALMÁ-n az irodában dolgozott, de UJGALAMBOS-on lakott. Rendez ember volt. Két fiatal farkaskutyát nevelt, a rabokon tanította őket. PARTIZER /fnu/ őrmester goromba, durva volt a rabokkal szemben, GAZDAG /fnu/ felügyelő viszont megértően viselkedett és cigarettáért vásárolta tőlük a szappant. NYÁRI József szakaszvezető ostobaságán rengeteget szórakoztak a foglyok. Még azzal sem volt tisztában, hogy hányadik században élünk. Egyszer arról mesélt a raboknak, hogy valahol kincset találtak, amit "nagyon régen, még a XX. században ástak el". Más alkalommal kijelentette, hogy "csodálkoztak volna a XX. században, ha tudták volna, hogy ilyen gyógyszerek lesznek!"... Ugyancsak korlátolt ember volt VÉSZICS /fnu/ őrvezető, aki parancsnok

urnak szólította magát a rabokkal. A fáradt munkásokat nem engedte leülni, hajította őket és gyakran feljelentést tett a parancsnokságon ellenük. BIRÓ Bálint szakaszvezető óránként számolta a rabokat, hogy megvannak-e. Télen 10-15, nyáron 25-30 ór volt az UJGALAMBOS-i gazdaságban. A szezonmunkák idején görögökkel erősítették meg az őrséget. A családos görögök a közeli BELOIANNISZ községben laktak, a magányosok pedig a kastélyban. A görög őrök gyakran gunyolódtak a politikai foglyokkal: "Kellott neked talpodra magyar?!"

A beteg rabok csak abban az esetben jelentkeztek orvosi vizsgálatra, ha már nem tudtak lábra állni, mert a gyengélkedőket rendszerint szimulálás vádjával börtönbe zárták. Csak PÁLHALMA-n volt orvosi rendelő, egy magyar és egy görög orvos vizsgálta meg a betegeket. Ha az orvos a beteg rabot egészségesnek nyilvánította, két-három hétre egyes cellába zárták, ahol csak minden második napon kapott fél adagot enni. Egy görögnyelvi 22 éves, hatalmas, erős fiatalember, aki hatósági közeg elleni erőszak miatt volt bezárva, 1959 nyarán kifémiztette a bokáját és jelentkezett orvosi vizsgálatra. Három héttel PÁLHALMA-n egyes cellában és úgy tönkrement ez alatt az idő alatt, hogy amikor visszavitték UJGALAMBOS-ra, nem ismertek rá a társai. A beteg rabok még aspirint is csak a leg súlyosabb esetben kaphattak, a dísznókba viszont állandóan nyomták a penicillin injekciókat és a legdrágább gyógyszereket.

1959 tavaszán két szökési kísérlet fordult elő a gazdaságban, 1959 április végén a nevelő tiszt kocsisa szökött meg PÁLHALMA-ról. Tíz kilométerrel arább lefeküdt egy lucernába aludni és ott fogták el üldözői. Egy héttel később BERNÁTKUT-ról szökött meg egy rab. Sikeresen eljutott BUDAPEST-re, ott leitta magát, majd visszajött a rabgazdaságba. Hat hónappal felemelték a büntetését és 40 napra egyes cellába zárták.

A szükségokről, büntetésekről, fenytésekről és a büntetés alengedésekről a hetente felolvasott rabparancsból, valamint a börtönújságból tudtak a rabok. (A Börtön Újságért havonta hat forintot vontak le a fizetésükből.)

Jelentősebb politikai foglyok nem voltak a rabgazdaságban, azok VÁCON, MÁRIANOSZTRÁN töltik a büntetésüket. A rabok közti viszony jó volt, veszekedés, nézeteltérés egyszer sem fordult elő.

Látogatót a két évnél alacsonyabb börtönbüntetésre ítélt rabok két hetente, a kettőtől öt évig terjedő börtönbüntetésre havonta, az öt évnél súlyosabb börtönbüntetéssel sújtott rabok pedig hat havonta fogadhattak. A visszacsú büntetési terjedelemeire való tekintet nélkül, az utolsó kategóriába tartoztak. Ugyancsak a fenti rend szerint urhattak, illetve kaphattak levelet a rabok. Minden rab hat hónaponként kaphatott egy

három kilogrammos csomagot, amelyben kizárólag élelem és cigaretta-lehetett. Pénzt korlátlanul lehetett küldeni, a raboknak, mivel azonban havonta csak 100 forintot kaphattak kézhez, így a pénzküldés csak azok számára birt jelentőséggel, akiknek havi jövedelme 100 forint alatt volt.

A büntetéselengedésnél a szorgalmas munka és a jó magaviselet nem sokat számított, csak azokat engedték ki korábban, akik politikailag nem voltak veszélyesek. (Cigányok, kis tolvajok.)

A büntetés háromnegyedének a letöltése előtt egy hónappal lehet kérvényezni az utolsó negyed felfüggesztését. Korábban csak az Igasságügyminisztérium engedélyezhette a hátralévő büntetés felfüggesztését, 1959 szeptembere óta azonban közbüntényesek esetében a házi tanács dönt (parancsnok, nevelő tiszt, az üzemegység egy tisztje és a megyei ügyész), politikai foglyok ügyében pedig a házi tanács javaslatára az Igasságügyminisztérium. A feltételesen szabadlábra bocsátott rab szabaduló levelet kapott, amelyen a személyi adatai, személy leírása, ítélete volt feltüntetve, valamint utasítások a szabaduló számára: csak bejelentett munkát vállalhat, tartózkodnia kell az erkölastelen élettől, lakóhelyét csak rendőrségi engedéllyel hagyhatja el, ellenkező esetben feltétels szabadsága megszűnik és egész büntetését le kell töltenie. Az igazolványt a feltétel idejének a lejárta után le kell adni.

A szabaduló rabok civilruhájának, valamint összkeresetének a kiadása, ugyszintén a szabaduló levél kiállításása a PÁLHALMA-i központban történt.

End